

Aarhus lukuvuosi 2018-2019

Silja Raunio

Constructive Institute Aarhusissa oli mukana Helsingin Sanomain Säätiön stipendiaattiohjelmassa ensimmäistä kertaa. Odotin innolla, mitä tuleman piti. Kukaan muu Suomesta ei ollut aiemmin osallistunut instituutin stipendiaattiohjelmaan. Koko ohjelma oli käynnissä vasta toista vuotta ja kaikki osallistujat ovat tähän asti olleet Tanskasta.

Kuluneena lukuvuonna kanssani ohjelmaan osallistui 7 tanskalaista kollegaa; avuliaita, varsin kokeneita omansa alansa osaajia medioista eri puolilta maata. Alkavana syksynä tilanne on muuten sama, mutta tanskalaisstipendiaatteja on enemmän ja ohjelmaan tulee neljäksi kuukaudeksi myös yksi australialainen.

Instituutti sijaitsee Aarhusin yliopiston kauniilla kampuksella, mutta se on oma, itsenäinen toimijansa, jonka rahoitus tulee muualta. Instituutissa ei ainakaan toistaiseksi tehdä omaa tutkimusta, joten onkin äärettömän hyvä asia, että yliopiston kurssit ovat stipendiaattien valittavissa vapaasti. Näin ohjelmaan saa syvyyttä sekä tutkimuksellista otetta ja näkökulmia.

Jokaisella meistä stipendiaateista oli vuoden teemaksi valittuna oma projekti, journalistinen kysymys tai aihe, joka jollain lailla liittyi ratkaisukeskeiseen journalismiin. Omani liittyi sosiaaliseen mediaan ja ratkaisukeskeiseen journalismiin dialogisemman verkkokeskustelun mahdollistajana. Tähän omaan projektiin ei, ainakaan toistaiseksi, ollut instituutissa mahdollista saada ohjausta, koska instituutissa ei ole omia tutkijoita. Niistä ei myöskään tehdä loppuraportteja tai muita julkaisuja. Tulevaisuudessa asetelma kenties tulee muuttumaan, mutta siitä ei tässä vaiheessa ole tietoa.

Käytännönläheistä ja monipuolista

Instituutti ei keskity media- tai viestinnätutkimukseen, vaan käytännönläheisempiin journalismin kysymyksiin ja ratkaisukeskeisyyden ulottuvuuksista ja keinoista puhumiseen. Tutkimuksellisesta otteesta kiinnostuneiden voi näin olla hyvä valita yliopistolta viestinnän alan kurseja.

Instituutilla on myös paljon sidosryhmätoimintaa, joka kuitenkin ei yleensä kosketa stipendiaatteja. Instituutilla sen sijaan vierailee eri alojen tutkijoita ja ammattilaisia, poliitikoista professoreihin ja yksityisyrittäjiin ja toimittajiin. Nämä vierailijapuheenvuorot olivat kiinnostavia kurkistuksia eri aloille, ja puhuimme mm. journalismin suhteesta politiikkaan, tieteeseen ja teknologiaan. Mietimme paljon myös median ansaintalogiikoita muuttuvassa mediaympäristössä, mikä oli erityisen hyödyllistä. Tapaamisia instituutilla oli lähtökohtaisesti kolmesti viikossa, joskus neljäkin. Ohjelmaa siis riitti. Lisäksi teimme ekskursioita mediataloihin eri puolilla Tanskaa, mikä oli opettavaista ja avartavaa; näitä suosisin jatkossa enemmänkin instituutilla pidettyjen vierailujen sijaan. Ekskursiot olivat myös muualta tulevalle oivia tilaisuuksia nähdä eri puolia Tanskasta. Mediatalojen ja aluetoimitusten lisäksi vierailimme mm. käännytettävien turvapaikanhakijoiden keskuksessa ja yrityksissä.

Instituutin vierailijaesityksissä on läsnäolopakko, mikä oli ajoittain hankala aikatauluttaa oman projektin ja kurssien kanssa. Itse näen, että vielä hyödyllisempää olisi, jos jokainen stipendiaatti voisi vapaammin valita, kuinka aikaansa vuotenaan käyttää. Itselleni esimerkiksi kielipulmat aiheuttivat haasteita osassa vierailuja. Tätä en osannut odottaa, sillä mielikuvani Tanskasta oli, että ihmiset puhuvat hyvää englantia. Ajoittain vieraat vaihtoivat esityskielensä lennosta tanskaan tai ilmoittivat pitävänsä esityksensä kokonaan tanskaksi. Opiskelin Aarhusissa yhden kurssin tanskaa ja puhun ruotsia ja saksaa, joten pystyin lukemaan kieltä. Puhuttu kieli oli kuitenkin haaste. Myös periaatteesta toivon, että koska ohjelman kieleksi on ilmoitettu englanti, se myös olisi niin. Tiedän että tämän asian petraamiseksi instituutissa tehdään töitä. Minkä tahansa organisaation kansainvälisyys vaatii vähintäänkin kielen, jota kaikki voivat ymmärtää.

Kiinnostava kurssivalikoima

Instituutin oma ohjelma vaihteli viikosta toiseen, ja tämän lisäksi valitsimme kukin itseämme kiinnostavia kursseja. Osa parasta antia stipendiaattiohjelmassa olivatkin yliopiston laadukkaat kurssit, loistavat opettajat ja heiltä mukaan tarttunut oppi ja uudet kysymykset. Omat kurssini olivat valtio-opin puolelta ja käsittelivät mm. demokratiaa, populismia, tiedustelutoimintaa ja suurvaltasuhteita. Ne olivat ajassa kiinni, ja samaan aikaan perusteellisia. Kiinnostavia kursseja oli tarjolla valtavasti, yhtenä lukukautena kursseja voi valita tyypillisesti 2-3.

Stipendiaatteina pidimme myös luentoja osalla kursseistamme, yhdistäen opittua omaan journalistiseen taustaamme. Tämä oli myös huikean opettavainen kokemus ja yhteistyö opettajien kanssa antoisaa. Kursseilla nautin myös kansainvälisestä ryhmästä ja näkökulmista, kolmetuntiset luentosessiot hujahtivat ohi hetkessä. Erityisen innostava oli Aarhusin yliopistolle vapaaehtoisvoimin perustettu, tutkijoiden ja opiskelijoiden pyörittämä sukupuolentutkimuksen verkosto. Heidän tapaamisensa tarjoilivat kansainvälisyyttä, kontakteja ja inspiroivia puheenvuoroja. Gendering in researchin luentoja suosittelen lämpimästi kaikille stipendiaateille omasta koulutustaustasta riippumatta.

Tanskan ohjelman lisäksi teimme kollegoideni kanssa ulkomaanekskursioita, joista kaksi, Geneve ja San Francisco, kuuluivat ohjelmaan. Loput matkat mm. Perugian journalismifestivaalille järjestimme itse yhdessä muiden stipendiaattien kanssa.

Nämä matkat olivat vertaansa vailla oleva osa stipendiaattivuotta. Vierailimme mm. The Econmistissa, Guardianissa ja BBC:llä, Facebookilla, Googlella ja Stanfordin yliopistossa sekä monissa pienemmissä julkaisuissa. Tapasimme eri alojen huippuosajia ja inspiroiduimme. Kannustan useille ekskursioille lähtöön, vaikka ne vaativatkin hieman poissaoloa instituutilta ja rahaa. Jos etukäteen tietää, mille matkalle on lähdössä, kannattaa siihen hakea esimerkiksi matka-apurahaa.

Ei suurkaupungin sykkettä, mutta pienen kaupungin helppous

Kaupunkina Aarhus on pieni ja leppoisa, joka paikkaan voi pyöräillä vartissa. Ja pyöräily kannattaa, siten näkee kaunista ja vihreää kaupunkia merenrantaan ja liikkuminen on mutkatonta. Asiat saa muutenkin yleensä hoidettua näppärästi, ihmiset ovat avuliaita ja esimerkiksi yhteisissä harrastuksissa paikallisiin oli helppo tutustua. Uudet tanskalaiset ystäväni tekivätkin vuodesta vielä erityisen antoisaa. Etenkin paikallisesta pubivisasta muodostui hersyvän hauska, vähintään kertaviikkoinen aktiviteettimme, jota heti lähtöni jälkeen jo kaipaailin. Aarhusissa on muutenkin paljon hauskoja pieniä ravintoloita ja baareja. Muiden stipendiaattien kanssa kävimme ulkona syömässä, konserteissa ja pidimme antoisia elokuvailtoja. Osa stipendiaateista asui Aarhusissa, moni pendelöi perheidensä luota muualta. Kävin itsekkin Suomessa melko usein, joten Aarhus-Kööpenhamina -väli kävi hyvin tutuksi. Matka on oikeastaan melko pitkä, mutta matka-ajan saattoi toisaalta käyttää työskentelyyn.

Odotan kiinnostuksella, mihin suuntaan Constructive instituten stipendiaattiohjelma alun jälkeen kehittyi. Montaa asiaa selvästi vielä mietitään, oppia haetaan. Instituutti on perustajiensa sydämen asia ja he ovat hyvin innostuneita. Toistaiseksi oman vaikeutensa asiaan tuo se, että instituutti sijaitsee kulkuyhteyksiltään hieman syrjässä, ja keskittyy olosuhteidenkin vuoksi tanskalaiseen yhteiskuntaan ja mediamaisemaan. Tämä toki on mielenkiintoista myös, mutta kansainvälisissä opintokokonaisuuksissa näkökulmat voivat olla moninaisempia. On tärkeää, että kansainvälisellä stipendiaattiohjelmalla on aito kiinnostus kulttuurien väliseen, vastavuoroiseen oppimiseen, mikä

tarkoittaa että esimerkiksi käsiteltävät mediatekstit tai tutkimukset olisivat pääsääntöisesti muualtakin kuin Tanskasta.

Vuoden aikana ehkä hieman yllätyksenkin esiin piirtyi suuria eroja suomalaisen ja tanskalaisen (ja ruotsalaisen) median välillä. Tapa, jolla osassa tanskalaislehtiä kirjoitettiin esimerkiksi maahanmuutosta, sai ajoittain aikaan instituutilla vilkkaan keskustelun rasismista. Sanamuodot ja kysymyksenasettelut, jotka saivat omat kulmakarvani kohomaan, olivat instituutin väen mukaan normaaleja tanskalaismediassa. Puhuimme paljon myös sananvapaudesta ja mikä on esimerkiksi median suhde niin sanottujen populistipuolueiden lausumiin.

Ei liene sattumaa, että ratkaisukeskeinen journalismi on kerännyt innostusta juuri Tanskassa. Maassa on tehty monenlaisia kokeiluja ratkaisukeskeisyydestä, kuten muuallakin maailmassa. Itseäni kiinnostivat etenkin kokeilut lukijoiden osallistamisesta ratkaisujen löytämiseksi. Hienoa olikin, että instituutti pystyi tutustuttamaan stipendiaatteja hyvin erilaisiin ratkaisukeskeisen journalismin muotoihin, mikäli sellaisista oli kiinnostunut. Varauksetta ei luoviin journalismin kokeiluihin joka paikassa suhtauduttu, eivätkä kaikki ideat ratkaisukeskeisyydestä ole Tanskassakaan jääneet elämään.

Samaan aikaan lukuvuoden aikana huomiotani kiinnitti, että ratkaisukeskeisyyden yhteydessä ei instituutilla puhuttu paljonkaan sellaisista journalismiin kytkeytyvistä kysymyksistä kuin sosiaalisista valtasuhteista tai -rakenteista, ihmisoikeuksista laajemmin, tasa-arvosta tai median moniäänisyydestä. Toivon että jatkossa ratkaisukeskeiseen journalismiin liittyvää tutkittua tietoa olisi myös siellä saatavilla enemmän; nytkin esimerkiksi Suomessa on tehty kiinnostavaa tutkimusta sovittelujournalismista.

Tanskalainen yhteiskunta

Yhteiskuntana Tanska on äärimmäisen mielenkiintoinen ja ilmiöt, joita olemme seuranneet muuallakin Euroopassa ja Yhdysvalloissa, mietityttivät kuluneena vuonna myös siellä: kansallismielisyys, polarisaatio, hyvinvointisovinismi, tasa-arvokysymykset ja suoranainen antifeminismi. Tanskassa elää vahvana kertomus liberaalista ja edistyksellisestä maasta. Kevään 2019 aikana näimme kuitenkin myös mm. kuinka maahan perustettiin fasistiseksi kuvattu Stram Kurs puolue; osa poliitikoista halusi lähettää maahanmuuttajia eristetylle saarelle ja media kutsui lähiöitä, joissa asui maahanmuuttajia, ghetoiksi ja rinnakkaisyhteiskunniksi. Paikallisten demareiden vaalimainos oli ominut Tanskan kansanpuolueen retoriikan: "Jos tulet Tanskaan, tulet töihin".

Vuosi Tanskassa oli opettavainen kokemus monella tapaa. Sain opiskella asioita, joihin olin jo pidempään halunnut perehtyä, ja mielessäni palaa jo monta uutta tutkimuskysymystä vuodesta kerätyn innostuksen voimalla. Vuosi osoittautui myös kurotukseksi oman kuplan ulkopuolelle. Havainnot, vertailut ja keskustelut instituutin väen ja kollegoiden kanssa osoittavat jälleen, kuinka tärkeää kansainvälinen yhteistyö alallamme on. Tärkeää on myös riippumaton tutkimus ja tutkittu tieto journalismista. Journalistit tarvitsevat työkaluja oman työnsä arvioimiseen ja itsereflektioon, ja näiden työkalujen kehittämisessä stipendiaattiohjelman kaltaiset vuodet ovat loistavia mahdollisuuksia.